

gova dela, ki obravnavajo obče državljansko pravo. Tu stoji predvsem sistem posebnega dela državljanskega prava, ki obravnava stvarno, obligacijsko, rodbinsko in dedno pravo ter je izšel v štirih zvezkih po njegovih predavanjih v letih 1922. in 1923. Posebno pozornost je posvetil poedinim obligacijam. L. 1920. so izšli prav tako po predavanjih trije obširni zvezki o kupni in prodajni pogodbi, l. 1928. pa knjiga „O posebnim ugovorima“. Kot njegovo glavno delo na tem področju pa velja „Zadružno pravo po državljanskem zakoniku Kraljevine Srbije“ iz l. 1920., v katerem razlaga pravo srbskih hišnih zadrug. Sam izhajajoč iz ene največjih zadrug, pozna do poslednjih podrobnosti njih ustroj in velja po vsej pravici za njih najboljšega poznavalca, pa tudi pobornika njih teženj. Temu vprašanju je posvetil že l. 1913. delo „Zadružno nasledno pravo“, po prevratu pa pripravil še osnutek jugoslovanskega zakona o hišnih zadrugah.

Še večji vpliv kakor s pisanimi deli si je pridobil profesor Perić z živo besedo. Kot univerzitetni predavatelj je učitelj malone vseh srbskih pravnikov, ki gledajo v njem svojega pravega učitelja in prijatelja, kot predavatelj na pravniških sestankih v Beogradu vzdržuje še po študijah kontinuiteto z njimi. Zato se ne smemo čuditi avtoriteti, ki jo uživa v vseh pravniških krogih. Tem se pridružuje ob njegovi sedemdesetletnici s čestitkami tudi slovenska pravniška družina. Želi mu še mnogo plodnih in koristnih let, vošči mu to, ne le glede na plemenitost njegovih idej in na požrtvovalnost in doslednost, s katerima jih zastopa, želi mu to tudi kot članu svojega društva.

Dr. R. Sajovic.

Književna poročila.

Dr. Ehrenzweig A. Albert: *Zur Erneuerung des Schadenersatzrechtes*. Manzsche Verlags- und Universitäts-Buchhandlung 1937, Dunaj. Str. 59. S. 5. 04.

Pisatelj knjige „Die Schuldhaftung im Schadenersatzrecht“, o kateri smo poročali v lanskem „Slov. Pravniku“ str. 93, je izdal novo, krajšo razpravo, v kateri kritikuje določbe odškodninskega prava, kakor jih hoče uzakoniti češkoslovaški načrt odz. Razprava obstoji iz dveh delov, prvi je posvečen podrobni kritiki imenovanega načrta, drugi pa prinaša osnutek odškodninskega prava, kakor ga predlaga avtor sam. V uvodu k temu nasprotnemu osnutku pravi sicer pisatelj, da mora biti odškodninsko pravo obvarovano vsake kazenske primesi, kakor nam je sporočena iz rimskega prava, da je čisto odškodninsko pravo ono, ki izravnava zgolj povzročeno škodo in da mora biti temelj tega prava zato jamčenje za uspevek. Razžaljenemu je treba dati odškodnino in sicer ne glede nato, ali je bila žalitev prizadeta po krivdi

ali brez take. Vendar se pisec novemu zakoniku ne upa priporočiti tako radikalno novost, ki bi značila vprav nasprotje dosedanjim kodifikacijam, zato predlaga za bodoče, to je za prehodno dobo, še vedno dvojje podlag odškodninske obveznosti, to je krivdo in povzročitev škode brez krivde, obe pa morata biti izraženi že v zakoniku.

Na tej podlagi gradi pisec in pravi v § 1 svojega nasprotnega osnutka, da sme zahtevati vsak povračilo škode, ki mu jo je prizadel drugi po krivdi, v § 2 pojasni, kdo krivdno dela, v § 3 govori o obsegu škode, v § 4 zenačuje opustitev z dejanjem. Krivdo zmanjšujejo ali izključujejo: več storilcev (§ 5), lastna poškodovančeva krivda (§ 6), izvrševanje prava (§ 7) in tiska (§ 8). Jamči pa tudi, kdor se je spravil v stanje, ki izključuje sicer krivdo, pa je povzročil škodo, ali kdor se je vmešal v tuje posle (§ 9). Po § 10 sme biti vsak, najsi je povzročil škodo brez krivde, pritegnjen, da jo celoma ali deloma poravna. Pri tem je preudarni, komu je prej prisoditi, da bo škodo trpel, tudi je upoštevati pri tem imovinske razmere poškodovalca in poškodovanca. Po § 11 jamči vsak, kdor je zavezan po zakonu ali pogodbi k dajatvi in se poslužuje pri izpolnitvi druge osebe, za krivdo, povzročeno po tej osebi, kakor za svojo.

Novi sistem je torej kratek, splošne narave brez vsake kazuistike. Vendar najbrže ta konciznost ne bo vselej zadostovala, ker pojem škode ni vprav z ničemer opredeljen. Pisatelj sicer pravi, da je to nemogoče in odveč, vendar je pojem treba omejiti, ga doumeti pravno in s tem napraviti za pravnega. To je potrebno tembolj danes, ko vsak dan vidimo, kaj se zahteva vse kot odškodnina, ko govorimo lahko naravnost o odškodninski psihozi. Kar se tiče podrobnosti, navajamo, da postavlja pisec pravilo, da ravna krivdno tudi, kdor dela naklepno zoper zapoved ali prepoved (§ 2). Zraven pojasnuje, da so zapovedi tudi pogodbe in da je odgovoren za škodo, kdor neke pogodbe ne izpolni samo zato, da bi njegov sopogodnik ne mogel izpolniti svoje obveznosti nasproti tretji osebi. Kakor ni lahko, priznati oškodovanje kot absolutno učinkujoče izven zakonite zapovedi ali prepovedi, je pa prav težko, spraviti pod pojem zapovedi tudi pogodbene obveznosti, ki se tretjih oseb prav nič ne ali samo posredno tičejo in to zlasti takrat, ako delujoči pogodbe ni kršil, če je ni izpolnil do takrat, ko je moral sopogodnik izpolniti svojo obvezo. Pomislek je tem tehtnejši, ker iz § 7 ne izhaja, ali je podano jamstvo tudi takrat, kadar izvršuje kdo svojo pravico nasproti sopogodniku samo zato, da bi oškodoval sopogodnika, pa trpi sedaj neposredno tudi tretja oseba škodo, ki ji je obvezan oškodovani sopogodnik. Kadar se govori o lastni krivdi poškodovančevi, bi bilo treba odrediti, ali pomenja izzivanje (n. pr. pri vaških pretepih) tudi tekmujočo krivdo. Kar se tiče odgovornosti za uspevek, bi bila primernejša določba, da jamči kakor za krivdo tudi tisti, ki je vzpostavil stanje, iz katerega je nastala komu škoda, seveda s primernim upoštevanjem, kakor navaja pisec v § 10. Odgovornost za tretje osebe bi bilo razširiti na vse izpolnitvene pomočnike, katerih se kdo poslužuje sploh pri svojih opravilih in ne samo takrat, kadar vrši nekaj, k čemur je po zakonu ali pogodbi obvezan.

Poenostavitev, ki jo priporoča pisec, gre torej vendarle predaleč, četudi se je temeljna ureditev, postaviti odškodninsko pravo na obe podlagi, prav lepo posrečila. Sodniška preudarnost in primernost ne bosta vselej kos vsem težkočam in ne bosta mogli preprečiti preveč različne uporabe zakona. Četudi se predlagajo drugod še krajši osnutki (Feith: „Haftung ohne Verschulden im commendenden Recht“) za bodočo kodifikacijo glede odškodninskega prava (samo 4 paragrafi) vendar to

izraženega očitka ne prevrže. Pač pa je piščeva pripomba, da je treba postaviti vsaj ogrodje ali sistem odškodninskega prava na novo podlago, utemeljena in je sistem, kakor ga predlaga, pravilen, logičen in zbog tega tudi najenostavnejši.

Dr. Rudolf Sajovic.

Recueil international de jurisprudence du travail 1935—36. Mednarodni urad dela, Ženeva, 1937.

Mednarodni urad dela objavlja med svojimi publikacijami tudi zbirko odločb iz delovnega sodstva. Ta zbirka izhaja od leta 1926 in je namenjena za dopolnilno zbirki zakonov, v kateri izdaja urad delovno-pravne viře skoro vseh držav. Najnovejša, enajsta zbirka odločb (iz let 1935/36) objavlja kot uvod (XIX—LII) izza orisa značilnih osnov delovnega prava posameznih držav kratek, a izvrsten pregled sodnih in posreovalnih ustanov, ki jim je poverjeno reševanje delovnih sporov, in sicer v Nemčiji, Angliji, USA, Franciji in Italiji; na te države se zbirka omejuje. Nato sledijo odločbe, razvrščene po posameznih državah in razporejene v sledeče skupine: mednarodno delovno pravo, osnovna načela delovnega prava, stanovska organizacija, službena pogodba, socialna zaščita in zavarovanje.

Dasi je zbirka obsežna, se mora vendar omejiti na najbolj značilne in pomembne odločbe. Vendar kažejo tudi objavljene odločbe dovolj jasno smer, ki se po njej razvija delovno sodstvo v posameznih državah, posebno ob pravnih vprašanjih, ki jih ustvarjajo nova socialna in gospodarska gibanja. Tako pričajo objavljene nemške odločbe o naporih sodstva, da bi v konkretnih primerih ob še veljavnem starejšem delovnem pravu dalo zadosten poudarek novim socialnim, političnim in pravnim zamislim nemškega nacionalizma. V tem oziru zanimiva odločba obravnava nelojalno konkurencu v zvezi z načelom, da presega skupna korist korist posameznikovo, dalje odločba, ki se bavi z uveljavljanjem načela o enotnosti obrata. Prav tako obravnavajo novo snov odločbe o pravni naravi obratnega reda, tarifnega reda (tudi v zvezi z odrečenjem tarifni mezdi), o zaščiti članov zaupnega sveta (zaupnikov) i. t. d. Med odločbami iz skupine o posamezni službeni pogodbi je tudi za nas zanimiva odločba o „odpovedi iz previdnosti“. Svojevrstno vprašanje obravnava odločba, ki rešuje vprašanje vpliva sterilizacije trgovske nameščenke na njeno službeno razmerje. Zanimive so še odločbe o izvršbi na zaslužek ter o prekočasnem delu, iz skupine o socialnem zavarovanju pa tudi teoretično pomembna odločba, ki rešuje vprašanje, kaj je glavni, kaj pomožni in kaj postranski obrat.

Angleško sodstvo kaže mnogo bolj ustaljeno lice. Številna, navadno splošna vprašanja iz zasebnega delovnega prava še rešuje na podlagi dokaj starih pravnih virov; vendar ta okolnost ne oteža angleškemu sodstvu, da dokaže istočasno svoje popolno razumevanje za najmodernejše ukrepe novega gospodarskega in socialnega reda. To nasprotje med staro, v angleških zakonih zagotovljeno svobodo in med novimi zakoni, na pr. o načrtnem gospodarstvu, recimo v poljedelstvu (zakon o prodaji kmetijskih pridelkov iz leta 1951), daje sodstvu mnogo prilike za to, da pokaže svojo sposobnost. Številne odločbe se bavijo z vprašanjem odgovornosti službodavca za nezgode v službi, s stavko s civilnopravnega in kazenskopravnega vidika, z izporom, z minimalnimi mezdami poljedelskih delavcev (v zvezi z njimi rešuje sodišče vprašanje zastaranja na podlagi zakona iz leta 1623). O nekem primeru uporabe truck-prepovedi po zakonu iz leta 1831 je sodil celo dom lordov. Nadaljne odločbe se bavijo z dopustom, prekočasnim delom, nato pa z brezposelnim in starostnim zavarovanjem.

Sodstvo Združenih držav ameriških rešuje predvsem vprašanje zakonitosti novih zakonov, v zvezi z njimi tudi z načelnimi odločbami o veljavnosti dosedanjih liberalističnih načel nasproti novim Rooseveltovim ukrepom, posebno o sindikalni svobodi, o kolektivnih pogodbah, stavki in izporu. Francosko sodstvo obsega šele Lavalove dekrete iz leta 1935, izven tega so posebno številne odločbe, ki se tičejo sindikalnega prava, kolektivnih pogodb, štrajka (tudi javnih uradnikov) in zavarovanja. Med temi so značilne odločbe, ki rešujejo vpliv gospodarske krize (brezposelnost, skrčeno delo) za socialno zavarovanje. Iz italijanskega sodstva prinaša zbirka posebno številne, dasi ne ustaljene odločbe o pravni naravi kolektivnih pogodb, dalje o prestopkih zoper delovni red, delovnem času, dopustih, končno še iz področja zaščite in zavarovanja.

Zbirka obsega bogato gradivo odločb, večjidel z razlogi. Študij olajšujejo posebno skrbni podatki o pravni podlagi, pozivi na podobne primere v prejšnjih letnikih in na izdaje dotičnih pravnih virov, ki jih je prav tako oskrbel urad. Kakor vse publikacije Mednarodnega urada dela dokazuje tudi ta zbirka vso pomembnost, vsestranost in zanesljivost njegovega znanstvenega dela.

S. B.

Dr. Radovanović Mih. S.: Mala antanta i Poljska. Političko-etnička rasmatranja. Beograd 1937. str. 309 + 39.

Kot razlog, da lahko obravnava v „politično-etniških razglabljanjih“ poleg držav Male antante tudi Poljsko, navaja pisec na str. 3. to-le: „Med sosednimi državami je Mali antanti politično (!) najbližja in etniški jako sorodna Poljska, s katero imata skupne meje Češkoslovaška in Rumunija. Države Male antante in Poljska tvorijo enoten blok držav od Baltskega morja na severu do Črnega in Jadranskega morja na jugu in predstavljajo najvažnejšo politično (!) zvezo (zajednicu) držav v Srednji in Jugovzhodni Evropi“.

Knjiga ima krajši uvod in 8 poglavij. V uvodu je avtor razložil, kako in zakaj je nastala Mala antanta, označil meddržavni položaj in značaj Male antante in Poljske ter navedel površino in število prebivalstva v Jugoslaviji, Češkoslovaški, Romuniji in Poljski.

V prvem poglavju obravnava prirastek prebivalstva v Jugoslaviji, Romuniji, Češkoslovaški, Poljski, Nemčiji in Italiji, v drugem narodne manjšine in vprašanje političnih meja v Srednji Evropi, v tretjem narodne manjšine v Jugoslaviji. Četrto poglavje se peča s podelitvijo prebivalstva v posameznih banovinah Jugoslavije. Dravska banovina izkazuje (po štetju iz l. 1921.): 992.120 Jugoslovanov, 2.941 Čehoslovakov, 1.650 Rusov, 35 Ukrajincev, 538 Poljakov, 41.514 Nemcev, 14.429 Madjarov, 701 Italijana in 1.211 ostalih narodnosti.

Peto poglavje, ki ima naslov „prebivalstvo Romunije in njene narodne manjšine“, obravnava: etniško in lingvistično odpornost romunskega naroda, etniško sestavo prebivalstva, podelitev narodnih manjšin, etnografske cone in narodne manjšine. V šestem se pretresajo etnografska vprašanja Vlaške in Moldavske, Banata, romunske Panonije in Transilvanije, Bukovine, Besarabije in Dobrudže.

Sedmo poglavje z naslovom „prebivalstvo Češkoslovaške in njene narodne manjšine“ vsebuje: etniško sestavo in prirodni prirastek prebivalstva, etniško sestavo in emigracijo, današnjo etniško sestavo prebivalstva, raznarodovanje v preteklosti, nemško kolonizacijo in germanizacijo v 17. in 18. stol., narodni in kulturni preporod, narodno in etniško regeneracijo, nacionalizacijo čeških mest, vpliv emigracije na nacionalizacijo ter Slovaško in njeno prebivalstvo.

Zadnje poglavje, ki je najboljše, je posvečeno Poljski in obravnava: germanizacijo Polabskih Slovanov, Lužiške Srbe, razvoj Polj-

ske in etniški boj med Poljaki in Nemci, germanizacijo zapadnih poljskih pokrajin pred delitvijo Poljske, delitev Poljske, germanizacijo zapadnih pokrajin po delitvi, migracije poljskega prebivalstva in germanizacijo poljskih pokrajin, posledice nemške etniške ekspanzije v zapadnih poljskih pokrajinah, Vzhodno Prusijo in mazurske Poljake, Gornjo Šlezijo in šlezijski plebiscit, Poljsko in Tešinsko vojvodino, etniško mejo med Poljaki in Nemci, etniško ekspanzijo Nemcev, etniški boj med Nemci in Slovani v bližnji bodočnosti, etniške odnose med Poljaki in Rusi, etniške odnose med Poljaki in Avstrijci, narodne manjšine na Poljskem, položaj Malorusov v današnji Poljski.

Že iz tega golega naštevanja se vidi, kako obsežno in deloma krhko snov je obdelal avtor. In poudariti je treba, da jo je obdelal vestno in jako temeljito s pomočjo statistike, zgodovine in sociologije. Zlasti statistično gradivo je izredno bogato in ima knjiga čez 100 statističnih tabel. Pri tem seveda ni nujno, da bi moral vsakdo podpisati vse, zlasti politične zaključke in prognoze avtorjeve; marsikak zaključek in zlasti prognoza je pač nujno bolj ali manj subjektivna. Če pristavim še, da je pridani seznam literature, ki obsega celih 35 strani, mislim, da sem vsaj naznačil bogato vsebino knjige.

Dr. Joso Jurkovič.

Šahmatov M. V.: Kompetencija izpolnitelnoj vlasti v Moskovskoj Rusi. Čast I. Vnutrennjaja ohrana gosudarstva. Praha, 1936.

Med ruskimi znanstveniki-emigranti je precej zgodovinarjev. To je popolnoma umljivo. Sovjetska oblast je zahtevala od zgodovinarjev kakor tudi od drugih znanstvenikov, ki se bavijo s socialnimi vedami, da bi namesto svobodnih raziskavanj po načelu quid est inquirendum le po načelu quid est demonstrandum potrjevali in propagirali dogmo zgodovinskega materializma. Zato so oni zgodovinarji, ki se niso mogli oz. hoteli vdati temu, ušli preganjaju s tem, da so emigrirali, ali pa so bili prognani od boljševikov. Tako je bil med drugimi pregnan moskovski profesor Kiesewetter. Tisti zgodovinarji pa, ki so ostali vkljub vsemu v Sovjetski Rusiji, so izpostavljeni preganjanju, kakor na pr. petrograjski profesor Platonov, ki je bil interniran in umrl v veliki bedi. Ali pa so prodali svoje dobro ime za možnost živeti in delati. Toda tudi njim preti zmerom nevarnost, da jih zadenejo represalije kot „trockiste“ ali „kontrarevolucionarne pse“. Našli so se pa tudi zgodovinarji, ki so pokazali brezmejni cinizem v svojem prilizovanju tretji internacionali. Tako je na pr. marksistični profesor M. Pokrovski izjavil celo, da „je izraz ruska zgodovina kontrarevolucionaren izraz, istega kova kakor ruska trobojnica“.

Ruski zgodovinarji, ki so odšli v emigracijo, nadaljujejo v tujini svoje znanstveno delo. Eno izmed središč njihovega dela je Praga, ker so v nekaterih njenih knjižnicah (Slovanská knihovna ministerstva zahraničních věcí, Ruský zahr. historický archiv) v velikih množinah zbrana Rossica. Nadaljnjo obdelavo ruske pravne zgodovine pa je po-speševala l. 1922 v Pragi ustanovljena ruska pravna fakulteta. Na tej fakulteti so predavali zgodovinarji prof. Kiesewetter, Georgij Vernadski, ki je sedaj zasedel stolico na eni ameriški univerzi, in mladi učnjak prof. Mstislav Šahmatov, nečak znanega ruskega lingvистa Alekseja Šahmatova.

Prof. M. Šahmatov je dovršil svoj študij, ki ga je pričel pred revolucijo na petrograjski univerzi, že v emigraciji, in sicer pod vodstvom pokojnih profesorjev Taranovskega in Kadleca. Njegova prva monografija je izšla, žal, le v litografirani obliki in ima naslov: „Poskusi zgodovine staroruskih idej“ (1927). To obsežno delo podaja nekoliko

idealizirano sliko političnih idej ruskih letopiscev. V njihovih naziranjih naglaša pisec posebno dva vodilna motiva: načelo „sabornosti“, t. j. koordinacije namesto izolacije in subordinacije, in načelo „enosebne oblasti“. Zelo interesantna je tudi karakterizacija staroruskega nauka o „ljudovladstvu“ in o omejitvi vrhovne oblasti v okviru one „ljudske države“, katere pravna struktura je bila mojstrski obdelana v kapitalnem delu petrograjskega profesorja Sergejeviča „Vječe i knjazj“ (Narodni zbor in knez). Monografija prof. Šahmatova priča o njegovem zelo temeljitem znanju ruskih letopisov ter v marsikaterem oziru bistveno izpopolnjuje razprave prof. Djakonova in Valjdenberga. Sociološko orijentirani kritiki pa bi utegnili očitati prof. Šahmatovu, da je proučaval staroruske politične teorije brez zveze z vsem življenjem takratne družbe, namreč deloma imanentno, deloma pa kot predhodnice moskovske politične ideologije XVI. in XVII. stol. Podrobno oceno tega spisa je objavil prof. Taranovski v časopisu „Slavija“ (VII. 1928, 3).

V nizu drugih spisov raziskuje prof. Šahmatov vpliv Platona na starorusko književnost, zasleduje slovansko idejo pri starih ruskih „knjiznikih“ ter proučuje njihove odnose do Tatarov.

Češki „Sborník věd právních a státních“ je priobčil dve njegovi razpravi, in sicer: „Nauk staroruskih letopisov o pravu in pravici“ (XXVII) in „Politična ideologija Josipa Volokolamskega“ (XXVIII), pravoslavnega klerikala, ki je živel v XVI. stoletju in je združeval monarhomahstvo s pojmovanjem namena cerkve kot socialne službe.

L. 1932. je Slovanski institut omogočil potovanje prof. Šahmatova v Latvijo in Estonijo za nabiranje novega arhivnega gradiva za rusko zgodovino. Njegovo potovanje je bilo zelo uspešno. Med gradivom, ki se ga je prof. Šahmatovu posrečilo najti, je posebno zanimiva prošnja („čelobitnaja“), ki je bila vložena l. 1648 carju Aleksjeju Mihajloviču. Ta dokument, ki je deloma sličen angleškemu Bill of rights, deloma pa francoskim cahiers de doléance, je bil objavljen v Věstniku Královské České společnosti nauk (tř. I, Roč. 1935).

V zadnjem času raziskuje prof. Šahmatov ideologijo in pravni ustroj Moskovske države XVI. in XVII. stol. L. 1930 je Ruski znanstveni institut v Beogradu objavil njegovo razpravo o kronanju moskovskih vladarjev. To delo je koristno dopolnilo raziskavanj zapadnih zgodovinarjev o „corona regni“ u „sacre du roy“.

Od l. 1935. naprej izdaja rusko „Znanstveno-raziskovalno udruženje“ v Pragi v posameznih zvezkih veliko delo prof. Šahmatova o izvrševalni oblasti v moskovski državi. Izšla sta dva zvezka. Prvi ima naslov „Izvrševalna oblast v Moskovski Rusiji“. Ta spis bistveno izpolnjuje prejšnja raziskavanja o ruskem javnem pravu pred Petrom Velikim. Večina teh raziskavanj se je namreč omejevala na proučevanje višjih oblastev, in sicer carske oblasti, „bojarske dume“, t. j. vrhovnega sveta, „zemskih (deželnih) saborov“, analognih francoskim „états généraux“, in „prikazev“, ki so bili predhodniki poznejših ministrstev. Prof. Šahmatov pa se v nasprotju s tem zanima za ustroj in kompetenco nižjih podrejenih izvrševalnih organov. Proučil je njih evolucijo; pričel je s starejšo knežjo dobo in preko fevdalne dobe prehaja na stanovsko monarhijo, ki je nastala v XV. stol. in se je v XVIII. stol. pretvorila v absolutno monarhijo s centraliziranim birokratičnim aparatom. Središče raziskavanja tvorijo „pristavi“ — institucija, ki je obstojala tudi pri drugih Slovanih, na pr. pri Južnih Slovanih (Marko Kostrenčić, Fides publica u pravnoj istoriji Srba i Hrvata do kraja XV veka, Beograd, 1930 i Teodor Taranovski, Istorija srpskog prava u nemanjičkoj državi, III—IV, Beograd, 1935, 172 sq.). V zapadni Evropi mu je odgovarjala in-

stitucija „komisariatov“, ki jo omenja Carl Schmitt v svojem spisu „Die Diktatur“ (1929).

L. 1956. je izšel drugi zvezek dela prof. Šahmatova. Tu prehaja pisec od ustroja moskovskih izvrševalnih organov na njihovo kompetenco. Pri tem karakterizira funkcijo pristavov kot obrambo države, družbe in osebe. Obrambo države in njenih interesov so pristavi vršili po načelih one solidarne odgovornosti prebivalstva pred javno oblastjo, na kateri je bil, po mnenju B. Čičerina, iz fiskalnih razlogov umetno zgrajen kolektivizem kmetijskega „mira“ (občine). Vojaški značaj Moskovske države je vtisnil svoj pečat tudi značaju poslovanja pristavov. Vendar je tudi v tej dobi oseba uživala neke garancije, ki so jo štčitile pred zlorabami izvrševalne oblasti. Pisec razlaga te garancije v posebni prilogi na koncu svojega spisa.

Kot vsa druga avtorjeva dela prof. Šahmatova, je tudi ta spis bogato dokumentiran. Nekatere avtorjeve konstruktivne formule niso srečno postavljene. To pa ne zmanjšuje celotne vrednosti spisa. Knjigi je dodan francoski resumé. Pričakujemo še nadaljnih temeljitih raziskavanj prof. Šahmatova.

E. Spektorski.

Dr. Raschhofer Herrmann: Die tschechoslowakischen Denkschriften für die Friedenskonferenz von Paris 1919/1920. Carl Heymanns Verlag, Berlin, 1937. Str. 331. M. 15.

V zbirki „Beiträge zum ausländischen öffentlichen Recht und Völkerrecht“ je izdal dr. Raschhofer v naslovu omenjeno zbirko češkoslovaških spomenic, predloženih mirovni konferenci v Parizu, s katerimi so dokazovali Čehoslovaki utemeljeno in upravičeno zahtevo po svobodni in samostojni državi. Vseh spomenic brez dodatkov je deset in obravnavajo naslednja vprašanja: I. Čehoslovaki; splošni položaj Slovanov, Slovani in Germani, značaj slovanskih ras, Čehoslovaki in ostali Slovani v srednjem veku, napredek Čehoslovakov v 19. stoletju, posebno poslanstvo Čehoslovakov v zgodovini in ideja slovanske vzajemnosti; II. Teritorialne zahteve in problemi; Češka, Moravska in Šlezija, poprava mej teh dežel, Slovaška, Ukrajinci v Ogrski, sosodstvo Čehoslovakov in Jugoslovancev, internacionalizacija prometnih sredstev, Lužiški Srbi in Čehoslovaki na Dunaju. III. Problem Nemcev na Češkem; statistika, gospodarski in strateški razlogi, politični razlogi; Nemci so na Češkem samo kolonisti, usoda Nemcev v Češkoslovaški, naziranja Nemcev o Češkoslovaški. IV. Problem Tešinske Šlezije in češkoslovaška teza. V. Slovaška; Zgodovina in trpljenje Slovačkov pod Madžari, madžarske statistike, meje. VI. Problem Ukrajincev v Ogrski, statistika, narodna, politična in socialna razmerja, rešitev problema. VII. Lužiški Srbi; njih zgodovina in boj z Nemštvom, statistika in politične zahteve. VIII. Češka Gornja Šlezija (Ratibor). IX. Ozemlje Glatza. X. Problem poprave češkoslovaških mej nasproti Avstriji, Pruski Šleziji, Saški in Bavarski. XI. Češkoslovaška republika in njena pravica na vojno odškodnino, izviračo iz teze, da Čehoslovaki niso prenehali nikdar biti država, in popisujoča, kako se je Avstro-Ogrska skozi stoletja maščevala nad Čehoslovaki, ti pa so sodelovali med vojno z antanto, vsled česar imajo pravico, da si popravijo finance z odškodnino. Spomenicam je priloženih v utemeljitev vseh teritorialnih zahtev še 24 narisov.

Izdajatelj pravi, da priobčuje verno besedilo vseh spomenic v francoskem izvirniku in nemškem prevodu. V krajšem predgovoru opozarja na važnost teh spomenic osobito glede na poudarjanje narodnostnega in zgodovinskega načela in poskusa, utemeljiti ustanovitev države

iz političnih in zgodovinsko-filozofskih razlogov. Kritike se vzdržuje, dasi skoro neprikrito zametuje češko državno pravo in mu je zbog tega ustanovitev češkoslovaške države zgolj plod razumskega preudarjanja. Če pa upoštevamo množico gradiva, zbranega v teh spomenicah, in priznavamo le nekaj od tega, moramo pritrčiti, da je imelo razumsko premišljanje vendarle tudi precej historične podlage. **Dr. R. Sajovic.**

Dr. Ehrenzweig Arnim: System des österreichischen allgemeinen Privatrechtes. IV/2: Familien- und Erbrecht, bearbeitet von dr. Adolf Ehrenzweig. 7. izdaja. Dunaj, Manz, 1957. Str. 645. S. 27.50.

Dve leti po Ehrenzweigovi smrti je izdal njegov sin v novi izdaji zadnji del znanega sistema, rodbinsko in dedno pravo. Vrline tega sistema so splošno znane, življensko moč pa črpa iz temeljnih korenin, katerih početki segajo nedvomno še v dobo pred petdesetimi leti, ko je izšla prva izdaja dela, ki je bila začetek vseh naslednjih. V zadnjih desetih letih izišli veliki Klangov komentar potrebe po sistemu ni odpravil. V tem ne tiči samo dokaz o veliki prednosti, ki jo ima sistem pred komentarjem, marveč vprav v vrlinah dela samega. Zato je prav, da je popolnil sin očetovo delo, ki je v letih postalo v nekaterih poglavjih potrebno korenitega pregleda in spremembe. Kolikor ne gre za take dopolnitve, zlasti v ženitnem pravu, je pustil prireditelj delo nespremenjeno, dodal pa povsod podatke iz novejšega pravoznanstva in pramosodstva. Pri tem se je izmed zunanjih prav oziral največ na češkoslovaško. Ni dvoma, da bo imela tudi nova izdaja isti uspeh in vpliv kakor poprejšnje. **Dr. R. Sajovic.**

Dr. Bajič Stojan: O potrebi kodifikacije delovnega prava. Posebni odtis iz Spomenice za pravniški kongres v Novem Sadu, Str. 9

Djisalović R. V.: Produženje važnosti starog budžeta ukazom. Odobrenje krivičnog progona sudije. Ponatis po Policiji. Novi Sad. 1957. Str. 27.

Goslar Branko: Ali naj se povišajo kazni v kazenskem zakoniku za določena kazniva dejanja in ali naj se zniža razlika med najvišjo in najnižjo kaznijo? Posebni odtis iz Spomenice za pravniški kongres v Novem Sadu. Beograd. 1957. Str. 15.

Jovanović Stojan: O uposlenju diplomiranih pravnika. Posebni odtis iz Spomenice za pravniški kongres v Novem Sadu. Beograd. 1957. Str. 9.

Dr. Kukman Vladimir: Bericht über die jugoslawische Gesetzgebung (Jahr 1956). Posebni odtis iz Legislazione Internazionale. Vol. V. Rim. 1957. Str. 505—525.

Dr. Matijević - dr. Čulinović: Komentar zakona o izvršenju i obezbedjenju. Druga knjiga. 1., 2. i 3. sveske. Uip. čl. 1—4. Beograd. 1957 in 1958. Štamparija Svetlost. Str. 256.

Dr. Politeo Ivo: O potrebi kodifikacije radnog prava. Posebni odtis iz Spomenice osmog kongresa pravnika Jugoslavije u Novom Sadu. Beograd. 1957. Str. 9.

Staub's Kommentar zum Allgemeinen Deutschen Handelsgesetzbuch. Ausgabe für Österreich. II. Band. 14. Lieferung, čl. 370—386. Manz, Dunaj. 1957. Str. 853—896.

Dr. Urbanc Anton: Katere zakonodavne mere se morejo priporočati, da se obdrži nedeljivost kmetskega posestva? Posebni odtis iz Spomenice za pravniški kongres v Novem Sadu. Beograd. 1957. Str. 14.

Članki in razprave v pravniških časopisih. **Arhiv LII, 5:** Solovjev A.: Bogišičeva univerzitetna predavanja, Lazarević A.: Uticaj otudjenja spornog predmeta na aktivnu i pasivnu legitimaciju u parničnom i izvršnom postupku. Kulaš J.: Zaštitni nadzor. Stjepanović N.: Tužba Glavne kontrole kod Državnog saveta. Arandjelović Dr.: Propisi Čehoslovačkog projekta Gradjanskog zakonika o naknadi štete. Novaković M.: Belgisko-holandski spor oko kanala u vezi sa rekom Masom. — **Arhiv LII, 6:** Spektorski E.: Heinrich Rikert. Kostić L.: Kazuistika u pitanju porodičnih penzija državnih službenika. Djordjević J.: Glavne ideje političke filozofije u Francuskoj. Blagojević B.: Pravni položaj lica bez državljanstva. Bartoš M.: Pojava novih imenovanih ugovora kroz administrativne zakone. — **Branik 11:** Čelebonović J.: O granicama sudskog tumačenja u vezi sa primenom § 314 G. z. Knežević D.: O zastarelosti tužbe pravozastupnika za neplaćeni honorar i o naknadi štete za duševni bol nanet povredom tela. Milojković B. Predlog o proširenju ciljeva i sredstava Penzionog fonda Advokatskih komora u Beogradu, Skoplju i Podgorici. Koštunica J.: Utvrđivanje i veštačenje štete kod osiguranja od strane osiguravajućih društava. Vesić D.: O prijemu podnesaka i zaključivanju delovodnog protokola, intabulacija posle redovnog radnog vremena suda. — **Branik 11:** Peroux F.: Demokracija i Ravnoteže. Arandjelović Dr.: O tumačenju § 314 gradj. z. Natonović M.: Smrtna kazna. Koštunica J.: Utvrđivanje i veštačenje veličine štete kod osiguranja od strane osiguravajućih društava. Amar L.: Jedan opasan presedan na štetu lične slobode koja je ujemenjena čl. 5 Ustava. Petrović B.: Krivična dela osudjenika i krivična odgovornost krivaca saučesnika u ovima, prema Krivičnom zakoniku Kraljevine Jugoslavije. — **Mjesečnik 11, 12:** Špehar M.: Pravni pojam broda, Bayer Vl.: Pojam političkoga djela u francuskom kaznenom pravu i kriterij motiva. Krmpotić J.: Nesposobnost oporučnih svjedoka. Muha M.: Značenje § 440 o. g. z. Kuntarić A.: Naknada materijalne štete. Klarić F.: Subjektivni potpunog priziva. Košutić M.: Posjed i priraštaj. Krbeć I.: Pravno fundiranje sudske kontrole nad naredbom. Kulaš J. Odmjeravanje kazne. — **Policija 21, 22:** Budisavljević R.: Produženje važnosti budžeta ukazom. Kecojević S.: Odnos između § 375a starog krivičnog zakona odnosno § 157 projekta zakona o istupima i § 385 novog kriv. zak. Stanić D.: Krivično delo krivokletstva i izvršioći toga dela. Gudac E.: Organizacija naše vrhovne policijske uprave. Očokoljić N.: Novi zakon o privrednim zadrugama. Lazarević M.: Pravni položaj stranaca u Turskoj. — **Policija 23, 24:** Petrović B.: Opšti principi vojnog krivičnog zakonika od 1930 god. Kecojević S.: Odnos između § 375a st. kriv. zak., odnosno § 157 projekta zakona o istupima i §§ 548—554 gr. p. Djisalović R.: Odobrenje za krivični progon sudije zbog službenog delikta. Devedčerski Z.: Takse u gradjanskim sporovima pred opštinskim i mesnim sudovima s pogledom i na ostale opštinske takse prema sadašnjim propisima. Ristić B.: O sprovođenju amanetne (novčane) pošte i merama za njenu bezbednost. Bulelj Jarocki S.: Kriminalitet XX veka, borba sa njim i kriminalna statistika. — **Pravna Misao 9, 10:** Mirkin Gezević B.: Metoda uporedne ustavne istorije. Konstantinović N.: Socijalna politika i ekonomske nauke. Dukanac Lj.: Problem sirovina. Puljo Dj.: Poljoprivredne komore. — **Pravosudje 11:** šapčanin S.: Nekolike primetbe na Predosnovu Gradjanskog zakonika za Kraljevinu Jugoslaviju. Pinterović M.: Kako utiče zemljoradničko svojstvo jednog od više akceptanata na obaveze ostalih dužnika iz te mjenice. Radović N.: Šta se podrazumeva pod pojam zakupnine iz Tar. br. 14 nap. 4 Zak. o taks. Branković S.: Pravno poučavanje stranaka kod sreskih sudova. An-

delković N.: O potrebi tumača za slučaj da stranka ili svedok na gl. raspravi ne znaju službeni jezik. Petrović B.: Krivična odgovornost pravnih (moralnih) lica. Kecojević S.: Kada po sudskom krivičnom postopku nastupa funkcija sudije pojedinca okružnog suda? Popović Dj.: O pravnoj kvalifikaciji kriv. dela. Milović A.: Izricanje uslovne osude u odsustvu osudjenika. — **Pravosudje 12:** Živanović T.: Objektivna i subjektivna redakcija. Klarić F.: Subjekti potpunog priziva protiv presuda sreskih sudova. Petrović B.: Krivična odgovornost pravnih lica. Šapčanin S.: Nekolike primetbe na Predosnovu Gradj. zak. Jeremić S.: Potreba autentičnog tumačenja o sudskoj nadležnosti kod primene Ur. o likv. zemlj. dugova. Todorović P.: Glavni zadružni savez s obzirom na Zak. o priv. zadrugama. Solovjev M.: Obnova postupka po § 508 Grpp. Jovanović S.: O uposlenju diplomiranih pravnika. Lalević R.: U očii stupanja na snagu Zak. o izvršenju i obezbedjenju.

Razne vesti.

Proslava petnajstletnice urejevanja „Slovenskega Pravnika“ po dr. Sajovicu. Spomladi leta 1937. je minulo 15 let, odkar je dr. Majaron predal uredništvo „Slovenskega Pravnika“ iz svojih izkušenih rok današnjemu uredniku, takratnemu društvenemu tajniku in okrajnemu sodniku dr. Rudolfu Sajovicu, sedaj univerzitetnemu profesorju in letošnjemu dekanu juridične fakultete naše univerze. Med mnogimi razlogi, iz katerih se je društvo „Pravnik“ odločilo, da na primeren način proslavi ta dogodek, je najvažnejši ta, da je društveno delovanje v pretežni večini posvečeno izdajanju glasila, ki naj na znotraj širi in poglobi pravoznanstvo med nami samimi, zunanjemu svetu pa predstavlja stanje iste naše pravniške kulture in praktičnih ter teoretičnih prizadevanj naših pravnikov. Nosilec te pravniške kulture je naš pravniški stan, ki zavzema odlično in zelo odgovorno mesto v našem narodnem življenju. Z ozirom na to ozko povezanost med „Slovenskim Pravnikom“ in vsem našim pravniškim življenjem društvo „Pravnik“ petnajstletnice urejevanja „Slovenskega Pravnika“ ni smatralo za slučajen dogodek, marveč kot manifestacijo zvestobe in udanosti vseh pravnikov do smotrov, za katerimi stremijo.

V proslavo tega dogodka je društvo priredilo 18. decembra 1937. svečan večer v ljubljanski unionski dvorani, ki se ga je udeležilo nad 50 gostov. Večera so se udeležili najodličnejši predstavniki našega pravniškega življa, med njimi ban dr. Natlačen, šefi in predstavniki oblastev in pravniških korporacij ter jubilentovi osebni prijatelji in tovariši. Zbrane goste je pozdravil društveni predsednik, univ. prof. dr. in dr. h. c. Metod Dolenc, ki je podelil besedo dr. Borisu Furlanu. Ta je po nalogu in v imenu odbora čestital slavljenju in je v svojem govoru izvajal med drugim naslednje:

„Današnji jubilej je važen tako po osebnosti urednika, ki ga danes slavimo, kakor po pomembnosti časopisa, kateremu je dr. Sajovic že petnajst let vesten, večš in zvest krmilar. Ko je spomladi l. 1922. prevzel urejevanje „Slovenskega Pravnika“, so bile naloge, ki so čakale novega urednika, izredno težke. Velike politične in gospodarske